

**PROGRAM FÖR PREVENTION OCH BÄTTRE
VÅRD AV DIABETES (DEHKO) 2000–2010**

Apotekens diabetesprogram

9.3.2001

**Finlands Apotekareförbund rf
Diabetesförbundet i Finland rf**

PROGRAM FÖR PREVENTION OCH BÄTTRE VÅRD AV DIABETES (DEHKO) 2000–2010

Apotekens diabetesprogram

”En explosionsartad ökning av typ 2-diabetes kan undvikas endast på så sätt att preventionen av denna diabetesform finns med som en del av hälsovårdens fasta verksamhet. Typ 2-diabetes är inte endast en ”lindrig sockersjuka” utan diabetiker, som insjuknat i typ 2-diabetes, löper mycket stor risk att insjukna i farliga artärsjukdomar, där behandlingen av riskfaktorerna är lika viktigt som behandlingen av förhöjt blodsocker.” -Dehko, Diabetesförbundet, 2000

Apoteken kan med sin egen verksamhet, i samarbete med den övriga hälsovården och patientorganisationerna främja förverkligandet av målen i Programmet för prevention och bättre vård av diabetes (Dehko).

Målen i Apotekens diabetesprogram följer i stort sett målsättningarna i Programmet för prevention och bättre vård av diabetes (Dehko) som koordineras av Diabetesförbundet, varigenom tyngdpunkten i programmet är prevention och effektivisering av vården för typ 2-diabetes. Till diabetes hör ofta också andra sjukdomar, som förhöjt blodtryck eller kran-kärlsjukdom. Typ 2-diabetes hålls främst som en artärsjukdom, då en stor del av överdödligheten orsakas via hjärt- och kärlsjukdomar.

Målet för apotekens diabetesprogram är att främja en lyckad diabetikervård och prevention av diabetes genom att utöka samarbetet mellan apotek och den övriga hälsovården samt organisationerna. Programmet drar upp målen och riktlinjerna för verksamheten, på basen av vilka de egentliga verksamhetssätten och modellerna slås fast på det lokala planet.

Apotekens diabetesprogram utgör en långsiktig helhet, vars mål är att foga in verksamhetsmodellerna för prevention av

diabetes och effektivisering av diabetesvården som en del av apotekens dagliga arbete.

Samarbetet på lokalnivå

Prevention och vård av diabetes är övergripande. Därför är det viktigt att alla, som tar del i detta arbete, samarbetar och sätter upp gemensamma mål för sin verksamhet.

I samband med apotekens diabetesprogram uppmuntrar man apoteken att tillsammans med den övriga hälsovården och med patientorganisationerna, såsom diabetesföreningarna och Diabetesförbundets lokalbyråer, på det lokala planet komma överens om de verksamhetsmodeller som ur deras egen synvinkel lämpar sig bäst. Samarbete kan också ske mellan de lokala apoteken.

Det är viktigt att informationen som ges av olika enheter inom hälsovården om prevention och vård av diabetes är enhetlig. Det är skäl att komma överens om samordnad

information mellan apoteket och den övriga hälsovården.

Diabeteskontaktpersonerna på apoteket

Vi ber de apotek som tar del i programmet meddela den diabeteskontaktperson som ansvarar för att diabetesprogrammet går framåt. Diabeteskontaktpersonen är en provisor eller farmaceut på apoteket som är intresserad av prevention och vård av diabetes. Kontaktpersonen fungerar som en länk mellan Apotekareförbundet och apoteket samt mellan apoteket och de övriga lokala aktörerna. Kontaktpersonen koordinerar arbetsplatsskolningen om diabetesrelaterade ämnen och rapporterar om sådana åtgärder apoteket arrangerat i anslutning till diabetesprogrammet årligen till Apotekareförbundet.

Prevention av diabetes

Grunden för prevention av typ 2-diabetes är att förebygga övervikt, till vilket som en väsentlig del alltid hör motion och en hälsosam diet. Dessutom krävs det en regelbunden övervakning av riskfaktorerna hos personer som har en förhöjd risk att insjukna. Teman för den livsstilsvägledning man kan ge på apoteken är speciellt viktkontroll, diet, motion, rökavvänjning och alkoholbruk.

Riskgrupperna för diabetes som apotekets kunder

De personer som i släkten har typ 2-diabetes löper en hög risk att insjukna i diabetes. Riskfaktorer är dessutom graviditetsdiabetes, förhöjt blodtryck, måttligt förhöjda blodsockervärden, övervikt och bukfetma.

Att kunna identifiera symptom och tecken på diabetes på apoteket är viktigt därför, att apoteket kan vara den enda enheten inom hälsovården som ifrågasvarande person besöker. En upprepad egenvård utan noggrannare fortsatta undersökningar kan onödigt fördröja inledandet av sakenlig vård. När man misstänker hög blodsockerhalt som orsak till symptomen dirigeras kunden vidare till läkarvård och man klargör för patienten varför fortsatta undersökningar skulle vara så viktiga.

Apoteken utför inte blodsockermätningar. Ifall man, t.ex. i samband med temadagar vill genomföra blodsockermätningar bör detta ske i nära samarbete med den övriga hälsovården på det lokala planet. Apoteket kan erbjuda sig att stöda t.ex. screeningskampanjer som anordnas i regi av hälsocentralerna eller diabetesföreningarna.

Stöd för att man förbinder sig vid aktiv vård

Utgångspunkten i diabetesvården är diabetikerns egenvård, som kräver kunskap, färdighet, kraft och motivation. Diabetikern är själv en avgörande faktor i vårdarbetet.

Till uppföljningen av diabetesvården hör egenkontroll samt regelbundna besök och undersökningar på läkarens och sköterskans mottagning. Det är viktigt att diabetikern inser betydelsen av de regelbundna undersökningarna. Här behöver diabetikern vägledning i vården samt stöd och intresse från alla parter som deltar i vården, även från apoteken.

Fotskador är en av diabeteskomplikationerna. Ansvar för fotvård ligger i första hand hos diabetikern själv. Uppkomsten av fotbesvär skall förebyggas på alla till buds stående sätt. Det är väsentligt att både apotekspersonalen och diabetikern är på det klara med riskfaktorerna för fotbesvär.

Stöd för vårdföljsamheten

Diabetikerna använder i medeltal flere läkemedel än den övriga befolkningen. Samtidigt har risken för samverkan eller överlappande medicinering ökat.

Patienter i långtidsmedicinering har ofta mer kontakt med apoteken än med övriga servicepunkter inom hälsovården. Enligt FPA:s statistik besöker en diabetiker apoteket i medeltal sex gånger per år. Här yppar sig ett naturligt läge för frågor och rådgivning i anslutning till medicineringen. Apoteken har även en lagstadgad plikt att försäkra sig om att patienten känner till hur medicinen används på ett riktigt och tryggt sätt. Samtidigt kan apoteket motivera diabetikern att använda sin medicin regelbundet. Å andra sidan är det viktigt för diabetikern att veta att enbart medicinen inte räcker till för diabetesvården utan att läkemedelsvården utgör ett stöd för den övriga diabetesvården.

Apotekens diabetesprogram startar hösten 2001. Det är viktigt att man kontinuerligt följer med hur målen i programmet förverkligas på det lokala planet. Det är skäl att diskutera förverkligandet av målen med den övriga hälsovården på det lokala planet samt med diabetesföreningarna för att apotekets verksamhet för prevention och vård av diabetes hela tiden skall kunna utvecklas.

Fortbildningscentralen för hälsovården arrangerar årligen skolning som stöder Apotekens diabetesprogram.

Apotekets roll i prevention och vård av diabetes

1. Att komma överens med den övriga hälsovården och patientorganisationerna om verksamhetsmodellerna på det lokala planet
2. Att stärka informationen om livsstilsförändringarnas positiva effekter
3. Att vägleda patienten till läkare då man misstänker högt blodsockervärde
4. Att ge rådgivning i samband med de mediciner diabetikern använder och motivera till regelbunden läkemedelsanvändning
5. Att delta i upprätthållandet av diabetikerns vårdmotivation och stödandet av egenvården
6. Att värdera medicineringen som helhet (t.ex. kontroll av överlappande medicinering och samverkan hos läkemedlen)
7. Att identifiera problem som hänför sig till användningen av läkemedel och att lösa dem i samarbete med diabetikern och vårdande läkare
8. Att beakta diabetesvården och diabetikerns övriga medicinering när man väljer lämpligt egenvårdsprodukt
9. Att informera diabetikern om diabetesföreningarna och medlemskapet i dem
10. Att styra diabetikern till rätt vårdenheter vid behov

I samarbete mellan Finlands Apotekareförbund rf. och Diabetesförbundet i Finland rf, 9.3.2001

VAD ÄR DEHKO?

Programmet för prevention och bättre vård av diabetes (på finska förkortat Dehko; den finska förkortningen har fått stor spridning även på svenska) skall vara grunden för diabetesvården i vårt land 2000-2010. Det primära syftet med programmet är att typ 2-diabetes (ålderdiabetes, vuxendiabetes) skall kunna förebyggas systematiskt. Det andra viktiga målet är att generera insatser som minskar risken för personer med typ 2-diabetes att insjukna i hjärt kärlsjukdomar. Programmet avser att förbättra dels vårdorganisationen, dels kvaliteten på diabetesvården för att personer med typ 1-diabetes (ungdomsdiabetes) och personer med typ 2-diabetes skall få bättre metabol kontroll (bättre sockerbalans), senkomplikationerna minska och diabetikerna vara mer nöjda med vården.

Diabetesförbundet står som samordnare för programmet. Handlingsprogrammet innefattar elva mål som enligt planerna skall uppfyllas fram till 2010 samt förslag till en rad anknytande insatser. Målen och insatserna kompletteras av ingående förslag. En förutsättning för att programmet skall kunna omsättas i praktiken är att myndigheter, hälso- och sjukvården, organisationer och diabetiker kan samarbeta på bred bas.

Allt Dehko-material, bl.a. transparentserie, kan printas på finska från Diabetesförbundets internet-sidor www.diabetes.fi. Materialet kan beställas från Diabetescentralen, tel. (03) 2860 111, e-post: materiaalitulaukset@diabetes.fi.

Diabetesförbundet

Finlands Apotekareförbund
Lilla Robertsgatan 14 C
00120 Helsingfors
Finland
tfn (09) 228 711
fax (09) 611 510
www.apteekkariliitto.fi

Tryckeri: Aksidenssi Oy
Layout: Helena Panu

DEHKO

Diabetesförbundet i Finland
Diabetescentrum
Kirjoniementie 15
33680 Tammerfors
Finland
tfn (03) 2860 111
fax (03) 3600 462
www.diabetes.fi